

Česká republika: Informace pro osoby bez státní příslušnosti a osoby ohrožené ztrátou státní příslušnosti prchající z Ukrajiny

European
Network on
Statelessness

Kontaktní orgán ENS: [Organizace pro pomoc uprchlíkům \(OPU\)](#)

Naposledy aktualizováno: 23. května 2022

Tento stručný přehled poskytuje informace o situaci v jednotlivých zemích pro osoby bez státní příslušnosti a pro ty, jež prchají z Ukrajiny a hrozí jim ztráta státní příslušnosti. Má sloužit jako zdroj informací pro činitele angažující se v oblasti pomoci uprchlíkům a pro dotčené osoby. Zaměřuje se na osoby bez státní příslušnosti a osoby ohrožené ztrátou státní příslušnosti, včetně osob bez dokladů. V celém textu jsou uvedeny odkazy na obecnější informace pro uprchlíky z Ukrajiny. Tyto informace se budeme snažit průběžně aktualizovat. Pokud máte relevantní aktualizace, kontaktujte prosím Ukraine.crisis@statelessness.eu. Pokud není uvedeno jinak, je zdrojem poskytnutých informací kontaktní orgán ENS.

1. VSTUPNÍ POŽADAVKY A REGISTRACE

Nejvíce osob bez státní příslušnosti a osob ohrožených ztrátou státní příslušnosti přicházejících do České republiky z Ukrajiny jsou Romové, děti bez dokladů, nezletilí bez doprovodu a bývalí občané SSSR.

Ministerstvo vnitra doporučuje osobám, které nejsou držiteli biometrického pasu, aby si ke vstupu do České republiky přinesly všechny ostatní dostupné doklady prokazující jejich totožnost. Existují neoficiální zprávy, že ženy, děti a starší osoby bez pasu by měly mít možnost vstoupit do země, ale neexistují [žádné záruky](#). [Evropská komise](#) potvrdila, že absence cestovních dokladů nebo zdravotních dokladů (potvrzení o očkování, test COVID-19) by neměla být překážkou pro vstup do EU po celou dobu ukrajinské krize. V současné době nejsou žádné zprávy o vyhošťování z České republiky na Ukrajinu.

Byla zřízena Krajská asistenční centra pomoci Ukrajincům (KACPU), která registrují osoby přicházející do České republiky a zpracovávají související dokumentaci a těm, kteří splňují podmínky, okamžitě poskytují dočasnou ochranu.

Další informace o vstupu do České republiky a pobytu v ní naleznete na [informačních stránkách Ministerstva vnitra ČR pro Ukrajince, na webu Naši Ukrajinci](#) (včetně seznamu krajských center KACPU), [Sdružení pro integraci a migraci \(SIMI\)](#) a [na stránkách pomoci UNHCR](#). Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) provozuje infolinku pomoci [IRENA](#) v češtině a ukrajinštině.

Níže uvedené informace se vztahují na osoby, které nejsou státními příslušníky Ukrajiny ani EU nebo které nemohou prokázat své ukrajinské nebo unijní občanství:

Požadované dokumenty	<ul style="list-style-type: none">• Pro vstup do České republiky není vyžadován žádný doklad; Ministerstvo vnitra doporučuje, aby si lidé přinesli všechny dostupné doklady k prokázání totožnosti.• Osoby bez státní příslušnosti: jakékoli dostupné doklady k prokázání totožnosti, ale jejich absence by neměla být překážkou ke vstupu.• Dospělí: biometrický pas, pokud je to možné, nebo jiné doklady k prokázání totožnosti; nedostatečná dokumentace by neměla být překážkou ke vstupu.• Děti: jak je uvedeno výše.
Vstup a registrace	<ul style="list-style-type: none">• Osoby, které mají nárok na dočasnou ochranu: se mohou zaregistrovat a požádat o dočasnou ochranu v krajských centrech KACPU. Pokud dočasná ochrana není udělena okamžitě (např. z důvodu nedostatečné dokumentace nebo jiných problémů při registraci, což často postihuje romské rodiny), policie vydá potvrzení o žádosti o dočasnou ochranu a rozhodnutí je vydáno do 10 dnů.

	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Osoby, které nemají nárok na dočasnou nebo mezinárodní ochranu (včetně osob bez státní příslušnosti a bez dokladů)</u>: mohou požádat o „toleranční vízum“ k pobytu v České republice na 90 dní (s možností prodloužení), pokud se nemohou vrátit domů. • <u>Děti bez doprovodu</u>: měly by se dostavit do krajských center KACPU, aby jim byla poskytnuta ochrana; vždy musí být zajištěna asistence sociálních pracovníků (OSPOD), s výjimkou dětí starších 15 let nebo dětí v doprovodu jiných dospělých osob než rodičů; kontaktujte OPU, abyste byli spojeni s vyškolenými sociálními pracovníky.
Vydané doklady	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Osoby, které mají nárok na dočasnou ochranu</u>: obdrží razítko dočasné ochrany v cestovním dokladu nebo samostatný dočasný doklad, pokud nejsou držiteli cestovních dokladů. • <u>Žadatelé o mezinárodní ochranu (azyl nebo doplňkovou ochranu)</u>: obdrží dočasný doklad totožnosti po dobu vyřizování žádosti (<i>průkaz žadatele o mezinárodní ochranu</i>). • <u>Žadatelé o status osoby bez státní příslušnosti</u>: obdrží doklad totožnosti potvrzující, že jejich žádost je v řízení.
Vstupní status	<ul style="list-style-type: none"> • Návštěvník podle schengenských pravidel, osoba požívající dočasné ochrany, držitel tolerančního víza, žadatel o azyl, žadatel o status osoby bez státní příslušnosti.

2. CESTY K OCHRANĚ

Osoby prchající z Ukrajiny, včetně osob bez státní příslušnosti splňujících podmínky a osob ohrožených ztrátou státní příslušnosti, mohou požádat o mezinárodní ochranu nebo dočasnou ochranu, která je v současnosti nejrychlejší cestou k získání ochrany, neboť je obvykle udělena okamžitě po registraci. Ministerstvo vnitra nedávno [navrhlo novelu zákona Lex Ukrajina](#), která by měla vstoupit v platnost v červnu a která by z dočasné ochrany vyloučila osoby s jinou státní příslušností EU. Změnily by se také lhůty pro zpracování žádostí a hlášení změny bydliště.

Možné způsoby získání ochrany jsou shrnuty v následující tabulce.

	Mezinárodní ochrana	Dočasná ochrana
O co jde?	<p><u>Status azylanta</u>: pro osoby, které mají nárok na ochranu podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, a pro osoby, které mají nárok na ochranu z humanitárních důvodů.</p> <p><u>Doplňková ochrana</u>: pro osoby, které nesplňují podmínky pro přiznání postavení uprchlíka, ale v případě návratu by jim hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy.</p>	Dočasná ochrana pro osoby splňující podmínky, jež prchají před konfliktem na Ukrajině (v České republice implementováno skrze „Lex Ukrajina“).
Mohou se přihlásit osoby bez státní příslušnosti a/nebo bez dokladů?	Ano, pokud mohou prokázat svou totožnost (například prostřednictvím prohlášení / zákonného prohlášení).	<u>Osoby bez státní příslušnosti</u> : ano, pokud splňují podmínky pro udělení (tj. osoby požívající mezinárodní ochrany nebo obdobné vnitrostátní ochrany na Ukrajině, která zahrnuje status osoby bez státní příslušnosti na Ukrajině, nebo osoby s trvalým pobytem na Ukrajině, které se nemohou vrátit do země původu, a jejich rodinní příslušníci).

		Osoby bez dokladů: nedostatečná dokumentace by neměla být překážkou, ale tento postup není okamžitý; možná bude nutné kontaktovat ukrajinské velvyslanectví nebo ukrajinský konzulát v České republice, aby se potvrdila totožnost .
Kde podat žádost?	V přijímacích střediscích pro žadatele o azyl, která se v současné době nacházejí v Zastávce u Brna nebo na letišti v Praze, nebo v detenčních zařízeních.	V Krajských asistenčních centrech pomoci Ukrajině (KACPU) do 3 dnů od příjezdu do ČR nebo na Ministerstvu vnitra, odboru azylové a migrační politiky.
Postup a práva	Žádosti podané v detenčních centrech musí být podány do 7 dnů od okamžiku, kdy byl žadatel informován o právu požádat o azyl; rozhodnutí do 6 měsíců (s možností prodloužení až na 21 měsíců); žadatelé obdrží průkaz totožnosti; právo na komunikaci v rodném jazyce; tlumočnický; právní pomoc; žadatelé se mohou obrátit na UNHCR nebo příslušné nevládní organizace.	Žadatelé musí vyplnit žádost (k dispozici zde) a předložit ji spolu s platným cestovním dokladem a nejlépe i s fotografií; dočasnou ochranu by měli obdržet ihned po příjezdu; žadatelé bez dokladů se budou možná muset podrobit dodatečné kontrole; jsou evidováni jako žadatelé o dočasnou ochranu a rozhodnutí obdrží do 10 dnů; žádost o dočasnou ochranu pozastavuje všechny probíhající žádosti o azyl.
Práva po uznání	Status azylanta: povolení k pobytu na 10 let s možností prodloužení, 5 let pro děti do 15 let; cestovní doklad na základě žádosti; právo na práci; přístup k bydlení; finanční pomoc; zdravotní péče; vzdělávání. Doplňková ochrana: povolení k pobytu na dobu nejméně jednoho roku (s možností prodloužení); cizinecký pas na základě žádosti; právo pracovat; finanční pomoc; zdravotní péče; sociální dávky; vzdělávání.	Právo na pobyt v České republice po dobu jednoho roku, nejdéle však do 31. března 2023 ; právo na přístup ke zdravotní péči, finanční pomoci, vzdělání, práci a ubytování; právo cestovat do jiných zemí EU a pobývat v nich nejdéle 90 dní.

Další informace:

- Informační linka pro Ukrajince, kterou denně v češtině a ukrajinštině provozuje Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), [IRENA](#).
- Ministerstvo vnitra, [portál Naši Ukrajinci](#) pro osoby prchající z Ukrajiny včetně seznamu Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině (KACPU) v češtině, ukrajinštině, angličtině / [Informace o dočasné ochraně](#).
- Pomáhej Ukrajině, [Centrální portál pro nabídku a přístup k pomoci související s válkou na Ukrajině](#), provozovaný společně členy Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty.
- [Integrační program](#)
- [Série zákonů „Lex Ukrajina“](#), o dočasné ochraně, zaměstnanosti a vzdělávání.

- Právo na ochranu, [Kdo jsou osoby bez státní příslušnosti, které uprchly z Ukrajiny po ruské invazi 24. února 2022.](#)
- KIND & Child Circle, [Poznámka k dětem bez doprovodu prchajícím z Ukrajiny.](#)
- Evropská komise, [Informace pro osoby prchající před válkou na Ukrajině.](#)

3. URČENÍ STATUSU OSOBY BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI A STATUSU OCHRANY

V případě osob bez státní příslušnosti je důležité určit jak nárok na mezinárodní ochranu, tak i skutečnost, že jsou osobami bez státní příslušnosti. Každá žádost by měla být posouzena a oba typy statusu by měly být výslovně uznány, aby i v případě zániku mezinárodní ochrany měla osoba nadále nárok na ochranu jako osoba bez státní příslušnosti. Určení statusu osoby bez státní příslušnosti by mělo probíhat buď souběžně s určením statusu uprchlíka, nebo až po něm, s náležitým ohledem na přednost žádosti o azyl a zásadu důvěrnosti pro uprchlíky v řízení o určení statusu osoby bez státní příslušnosti. Další informace: [Stručný přehled ENS o určování osob bez státní příslušnosti a ochraně v Evropě.](#)

Česká republika nemá zvláštní postup pro určení statusu osoby bez státní příslušnosti. Příslušné právní předpisy byly v roce 2021 změněny a určování osob bez státní příslušnosti nyní spadá pod zákon o přistěhovalectví. Úřady mohou určovat právní postavení osob bez státní příslušnosti, ale novela zákona o přistěhovalectví je vágní a nový postup je nejasný. Neexistují žádná ustanovení, která by upravovala postavení žadatelů o azyl bez státní příslušnosti, ani procesní záruky, a právo zůstat na území není zaručeno. Rozhodnutí by měla být vydána do šesti měsíců. Tato lhůta může být v případě složitějšího případu prodloužena o dalších šest měsíců. Pokud je osoba určena jako osoba bez státní příslušnosti, je jí uděleno vízum za účelem strpění pobytu s možností prodloužení na jeden rok, což je velmi omezený status ochrany. Od roku 2019 je úspěšným žadatelům vydáváno osvědčení o tom, že jsou osobami bez státní příslušnosti podle Úmluvy z roku 1954. Zatím však není jasné, jak budou nedávné legislativní změny prováděny v praxi. Nejnovější judikatura i veřejný ochránce práv opakují, že i po novelizaci zákona v roce 2021 musí mít žadatelé o určení statusu osoby bez státní příslušnosti procesní záruky obdobné žadatelům o azyl (včetně dokladů totožnosti). Osoby bez státní příslušnosti mohou rovněž legalizovat svůj pobyt podáním žádosti o dočasnou nebo mezinárodní ochranu (viz výše). V závislosti na situaci mohou mít možnost požádat o jiný typ povolení k pobytu, překážkou však může být nedostatek cestovních dokladů nebo dokladů totožnosti.

Osobám bez státní příslušnosti se důrazně doporučuje, aby vyhledaly odborné právní poradenství ohledně svých práv v České republice (např. u [OPU](#) – kontaktní údaje níže). Podrobnější informace jsou k dispozici v dokumentu [ENS Statelessness Index Czech Republic.](#)

4. POŽADAVKY PRO NÁSLEDNÉ CESTY DO TŘETÍCH ZEMÍ

Žadatelé o mezinárodní ochranu (azyl nebo doplňkovou ochranu) nemohou opustit Českou republiku, dokud není rozhodnuto o jejich žádosti. Osoby požívající dočasnou ochranu mohou cestovat do jiných členských států EU po dobu 90 dnů v rámci 180denního období a mohou cestovat do zemí mimo EU na základě požadavků třetích zemí.

5. DALŠÍ DŮLEŽITÉ INFORMACE

Existují zprávy o diskriminaci ukrajinských Romů v přístupu k bydlení nebo k dočasné ochraně, stejně jako o diskriminaci neukrajinských státních příslušníků, kteří žili na Ukrajině, například studentů ze západní Afriky. Zejména romské rodiny hlásily diskriminaci v centru KACPU v Praze: některým rodinám byl odmítnut vstup do centra a byly vráceny na [pražské nádraží](#) nebo odcestovaly do jiných zemí. Některým z nich byl zpočátku umožněn vstup do centra KACPU, ale museli se podrobit dodatečné kontrole, i když měli cestovní doklady, a úřady se jim snažily zabránit v registraci dočasné ochrany s tím, že jsou maďarskými státními příslušníky nebo že musí předložit doklad o bydlení v České republice. V některých případech byla Romům udělena třídní výjezdní víza.

6. ORGANIZACE POMÁHAJÍCÍ OSOBÁM BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI

<p>Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) https://www.opu.cz/en/ +42 073 015 8779, +42 073 941 3983 opu@opu.cz, pravni@opu.cz Horká linka pro osoby prchající z Ukrajiny: +420 228 229 942 Kontakty na různé pobočky v České republice naleznete ZDE.</p>	<p>UNHCR https://help.unhcr.org/czech/ +420 776 437 775 czepr@unhcr.org</p>
<p>Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) http://www.migrace.com/ +42 022 422 4379 poradna@refug.cz</p>	<p>Fórum pro lidská práva https://forumhr.eu/ forum@forumhr.eu</p>
<p>Ministerstvo vnitra České republiky https://www.mvcr.cz/mvcren/ +420 974 811 111 posta@mvcr.cz Informace pro osoby prchající z Ukrajiny: https://www.nasiukrajinci.cz/cs/</p>	<p>Česká advokátní komora Seznam českých advokátů, kteří nabízejí pro bono právní pomoc a služby lidem prchajícím z Ukrajiny https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=25507</p>
<p>Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) Bezplatná právní a sociální pomoc osobám prchajícím z Ukrajiny, včetně osob bez státní příslušnosti https://www.migrace.com/ +420 224 224 379 poradna@migrace.com</p>	<p>Seznam integračních center Bezplatná sociální pomoc migrantům https://www.integracnicentra.cz/</p>

Londýn, Velká Británie
Média: +44 7522 525673
info@statelessness.eu
www.statelessness.eu

Evropská síť pro osoby bez státní příslušnosti je v Anglii registrovaná charitativní organizace. Číslo charity 1158414.

European
Network on
Statelessness